

31 Οκτωβρίου 2017

Ομιλία Οικ. Πατριάρχη κατά την Β' Διεθνή Διάσκεψη των Αθηνών για τον Θρησκευτικό και Πολιτιστικό Πλουραλισμό και την ειρηνική συνύπαρξη στη Μέση Ανατολή

Ορθοδοξία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως και Νέας Ρώμης κ.κ. Βαρθολομαίος

Μακαριώτατοι,
Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος,
Σοφολογιώτατοι,
Ἱερώτατοι,
Ἐξοχώτατοι,
Κυρίαί καί κύριοι,

«Καρδία ἐλεήμων ἐστὶ καὺσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως,
ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ὀρνέων, καὶ τῶν ζῶων καὶ τῶν δαιμόνων, καὶ ὑπὲρ
παντὸς κτίσματος.»

Ἐπικαλούμεθα εἰσαγωγικῶς αὐτοῦς τούς λόγους ἑνός τέκνου τῆς ἀρχαίας Συρίας, τοῦ Ὁσίου Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, ἐπειδή πράγματι μόνον μία ἐλεήμων καρδία, ὑπό ἀληθοῦς συμπαθείας φλεγομένη, δύναται νά αἰσθανθῆ μέρος τῆς ἐν Συρία καί τῇ εὐρυτέρᾳ περιοχῇ διαδραματιζομένης τραγωδίας.

Ἐπὶ τοιούτων συναισθημάτων διακατεχόμενοι, εὕρισκόμεθα καί πάλιν ἐνταῦθα εἰς κοινήν διαβούλευσιν τῆς Β΄ Διάσκεψως τῶν Ἀθηνῶν, χάρις εἰς τὰς ἀγαθῶν προθέσεων πρωτοβουλίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐξοχωτάτου Ἑπουργοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Καθηγητοῦ κυρίου Νικολάου Κοτζιά. Ἡ συμμετοχή ἡμῶν αὕτη νοεῖται ὡς «διακονία τῆς καταλλαγῆς» (Β΄ Κορινθ. 5, 18). Εἶναι ἀναμφιβόλως κοινή ἢ ἐπιθυμία δημιουργικῆς συμβολῆς εἰς τὴν προσπάθειαν προαγωγῆς τοῦ διαλόγου διὰ τὰ διαθρησκειακά καί διαπολιτισμικά ζητήματα, ἢ διευθέτησις τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν εἰρηνικῆς συνυπάρξεως εἰς τὴν δεινῶς δοκιμαζομένην Μέσην Ἀνατολήν, καθὼς καί εἰς ἄλλας περιοχάς τοῦ ἐμπεριστάτου συγχρόνου κόσμου μας.

Εὕρισκόμενοι εἰς τό κλεινόν ἄστν τῶν Ἀθηνῶν, σκόπιμον καί λυσιτελές διὰ τὴν Διάσκεψίν μας κρίνομεν μίαν σύντομον ἐπαναγωγὴν εἰς τὰς πηγάς, ἵνα, ἔστω καί ὡς ἐκ περισσοῦ, ὑπομνήσωμεν γνωστάς τινὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς καί ἀξίας, αἵτινες πρωτογενῶς ἐκαλλιεργήθησαν εἰς τὴν χώραν, καί κυρίως εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καί ἐχαρίσθησαν εὐεργετικῶς εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα.

Εἰς τὴν σκέψιν πολλῶν ἐξ ἡμῶν πρῶτος ἔρχεται πιθανῶς ὁ ὅρος ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, μάλιστα καθὼς ἐξύμνησαν αὐτὴν προσφάτως ἐνταῦθα ἐπιφανεῖς ἡγέται μεγάλων χωρῶν. Καί, ἀσφαλῶς, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ ὅρος αὐτός ἀνήκει εἰς τὸν πυρῆνα τῶν διαβουλεύσεων μας, δεδομένου ὅτι ὅπου ἐλλείπει ἢ παραβιάζεται ἡ

δημοκρατία, θριαμβεύει καταστροφικῶς ἢ τυραννία.

Κεντρικὴν ἔννοιαν τῆς Συνάξεώς μας ἀποτελεῖ ὁ ὅρος ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ. Εἰς τὸν ἑλληνικὸν χῶρον, καὶ κυρίως εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ἐπραγματώθησαν τὸ πρῶτον καὶ εἰς ἀνώτατον βαθμὸν αἱ τρεῖς θεμελιώδεις πολιτισμικαὶ κατηγορίαι καὶ ἀξίαι τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως:

Τὸ Ἀληθές, διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Τὸ Ἀγαθόν, διὰ τῆς Ἠθικῆς καὶ τοῦ Δικαίου, καὶ

Τὸ Κάλλος, τὸ Ὡραῖον, διὰ τῆς Τέχνης.

Τρεῖς ἀξίαι δηλονότι, αἵτινες ἐπειγόντως χρειάζονται προστασίαν, ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον καὶ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἀλλὰ παγκοσμίως

Ἡ παρούσα Διάσκεψις, ὅμως, καλεῖ ἡμᾶς εἰς ΔΙΑΛΟΓΟΝ περὶ τοῦ τί δεῖ γενέσθαι εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ δυνατοτήτων ἑνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀπὸ κοινοῦ, πρὸς ἀντιμετώπισιν ὀξέων προβλημάτων, ἢ ὀξύτης καὶ τὸ κατεπεῖγον τῶν ὁποίων ὀδηγεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Πολιτείαν εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς παρουσίας ἀξιεπαίνου πρωτοβουλίας.

Ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀποστρέφονται ἢ διακόπτουν τὸν διάλογον, τὰ περαιτέρω ἀναλαμβάνουν ὡς γνωστόν, αἱ μονολιθικαὶ ἰδεολογίαι, τὰ ὀλοκληρωτικὰ καθεστῶτα, ἢ στυγνὴ δημαγωγία καὶ τέλος τὰ ὄπλα, δηλαδή ἡ καταστροφή καὶ ὁ θάνατος. Διὰ τοῦτο προτείνομεν καὶ ἐν προκειμένῳ τὸν διάλογον τῆς ἀληθείας ἐν ἀγάπῃ, ὁ ὁποῖος ἱκανώνει τοὺς μετέχοντας νὰ ἀναλαμβάνουν ἀπὸ κοινοῦ ἀναγκαίαν πρωτοβουλία καὶ εὐθύνας. Ὁ εἰλικρινὴς διάλογος ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀλλάζη τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας.

* * *

Θεωρούμεν ὡς ἐκ τούτου ἀναγκαίαν τὴν διεύρυνσιν, ἀναβάθμισιν καὶ συστηματοποίησιν τῶν ἐπὶ διαφόρων ἐπιπέδων ἐπιχειρουμένων διαθρησκειακῶν διαλόγων, λαμβάνοντες ὑπόψιν τὰς ἀστοχίας τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ παρόντος καὶ τοῦ ἀνθρωπίνως ὄρατοῦ μέλλοντος, μάλιστα καθὼς ἢ καθ' ἡμέραν ἐπιδεινούμενη ταραχή, παγκοσμίως, προκαλεῖ εἰς τοὺς λαοὺς τῆς γῆς αἰσθήματα ἀνασφαλείας, κατάθλιψιν, καθημερινὴν ὑποψίαν περὶ κυοφορίας νέων δυσαρέστων καὶ ἀπειλητικῶν ἐκπλήξεων.

Οἱ διαθρησκειακοὶ διάλογοι ὀφείλου καὶ δύνανται νὰ ἀποκτήσουν νόημα καὶ ἀποτελεσματικότητα, μόνον ἐάν τοὺς ἐκ τῶν πιστῶν ἀνθρώπων ἀνησυχοῦντας, ἀπαλλάξωμεν τοῦ φόβου, ὅτι διὰ τῶν διαλόγων αὐτῶν ἐπιδιώκεται δῆθεν πανθρησκειακός συγκρητισμός, καὶ ἐάν ταυτοχρόνως ἀναδείξωμεν πειστικῶς τὴν ἀξίαν καὶ ἀναγκαιότητα τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ, τῆς συγχωρήσεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, διὰ τὴν κοινωνικὴν συνοχήν, τὴν εἰρήνην, τὴν ἀπόδοσιν τῆς δικαιοσύνης, τὴν ἀποθάρρυνσιν φονταμενταλιστικῶν φανατισμῶν, τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἑτερότητας εἰς τὴν ταχέως παγκοσμιοποιουμένην κοινωνίαν, ὅπου ἀναπόφευκτος εἶναι πλέον ἢ συμβίωσις ὁμοεθνῶν καὶ ἄλλοεθνῶν, ὁμοθρήσκων καὶ ἑτεροθρήσκων, ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, πιστῶν καὶ ἀπίστων.

Ἄς συνεργασθῶμεν διὰ τὴν ἀποτροπὴν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, καταστροφῆς προαιωνίων θρησκευτικῶν καὶ πολιτισμικῶν ἀγαθῶν, ἐκριζώσεως ὀλοκλήρων λαῶν ἀπὸ τὰς πατρογονικὰς ἐστίας αὐτῶν, διὰ τὴν ἀποφυγὴν θανατηφόρων

θαλασσίων μετακινήσεων και πλείστων άλλων δεινών. Ἐξ ὧν, ὡς πλέον ἀποτρόπαιον ἔγκλημα θεωροῦμεν και καταδικάζομεν τήν πολύμορφον κακοποίησιν, ἐκμετάλλουσιν και θανάτωσιν ἀνεξιχνιάστου ἀριθμοῦ παιδίων εἰς τόν εὐρύτερον χῶρον τῆς Μεσογείου, ἀλλά και ἀνά τήν ὑφήλιον.

Προσφιλεῖς συνδαιτυμόνες τοῦ πνευματικοῦ τούτου συμποσίου,

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, εἰς τήν ὁμιλίαν του ἐπί τοῦ παρά τούς πόδας τῆς Ἀκροπόλεως Ἀρείου Πάγου, ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Θεός «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνός αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων» (Πράξ. ιζ', 26). Ἀφοῦ, λοιπόν, ἐξ ἐνός αἵματος εἴμεθα πάντες,

Πρῶτον: Κάθε ἀνθρωποκτονία εἶναι πρᾶξις ἀδελφοκτόνος, κάθε πόλεμος εἶναι ἐμφύλιος σπαραγμός. Τελούμενα δέ ἀμφοτέρα ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ἀποτελοῦν ἐσχάτην βλασφημίαν.

Δεύτερον: Ἀφοῦ πάντες εἴμεθα ὅμαιμοι ἀδελφοί, ὁ πάσης φύσεως ρατσισμός και ἀδικαιολόγητος εἶναι και κατακριτέος. Ἡ καθ' ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, και παλαιότερον, ἐν ἔτει 1872, κατεδίκασε τόν φυλετισμόν, κατά δέ τόν Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος ἔτους 2016, ἡ Ἁγία και Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ συνελθοῦσα ἐν Κρήτῃ, ἀνεφέρθη, μεταξύ ἄλλων, εἰς τήν συμβολήν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν «εἰς ἐπικράτησιν τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης και τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν, και ἄρσιν τῶν φυλετικῶν και λοιπῶν διακρίσεων». Ἡ Σύνοδος αὕτη ἀνέδειξε τήν ἀξίαν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου και ὑπεγράμμισεν ὅτι «εἶναι ἀπαραίτητον νά ἀναπτυχθῇ πρὸς ὅλας τάς κατευθύνσεις ἡ διαχριστιανική συνεργασία διά τήν προστασίαν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, αὐτονοήτως δέ και τοῦ ἀγαθοῦ τῆς εἰρήνης, οὕτως ὥστε αἱ εἰρηνευτικά προσπάθειαι ὅλων ἀνεξαίρετως τῶν Χριστιανῶν νά ἀποκτοῦν μεγαλύτερον βάρος και δύναμιν».

Κατά τήν Α' Διάσκεψιν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ 2015, διήκουσα ἦτο ἡ εὐχή νά συμβάλλωμεν ὅλοι εἰς τήν ἐκτόνωσιν τῆς ἐντάσεως και τῆς βίας. Πῶς; «Ἀπό τήν σκοπιά του ὁ καθένας». Οὐδόλως ἀμφιβάλλοντες ὅτι τοῦτο πράττομεν ὄντως, θά εἴχομεν μίαν ἀμφιβολίαν διά τήν ἐπάρκειαν και ἀποτελεσματικότητα αὐτοῦ τοῦ τρόπου. Τό μέγεθος τοῦ προβλήματος ἐλαχιστοποιεῖ, ἀκριβέστερον ἐκμηδενίζει πολλάκις, τήν δυναμικήν τοῦ «ἀπό τήν σκοπιά του ὁ καθένας». Ἀκριβῶς διά τοῦτο, εἴχομεν ἀπευθύνει τότε πρὸς τούς θρησκευτικούς ἡγέτας και ἐπαναλαμβάνομεν και σήμερον μετ' ἐπιτάσεως, τήν πρότασιν νά δημιουργήσωμεν σταθερόν διάυλον ἐπικοινωνίας διά μίαν ὄντως ἀποτελεσματικήν συμβολήν εἰς τήν πρόληψιν και ἀντιμετώπισιν βιαιῶν πράξεων, ὑπό δῆθεν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων και προσταγμάτων ὑπαγορευομένων. Τοιοῦτος θεσμός θά ἡδύνατο ἐπίσης νά ἀναπτύξη ἐποικοδομητικήν συνεργασίαν μέ τό ἐνταῦθα «Κέντρο για τον Θρησκευτικό

Πλουραλισμό στη Μέση Ανατολή» καί άλλους Όργανισμούς.

Ό διάυλος τόν όποϊον προτείνομεν καθίσταται έτι μάλλον άναγκαϊος καί έκ τοϋ γεγονότος ότι εύρισκόμεθα ένώπιον δυσχερεστάτου προβλήματος, διφυοϋς. Άκόμη δηλαδή καί άν, ώς εύχόμεθα, έπιτευχθῆ συντόμως ίκανοποιητική άντιμετώπισις τρεχόντων προβλημάτων, όπως π.χ. τό μεταναστευτικόν, καί συμφωνηθῆ ή πολυπόθητος εϊρήνη, τά έναπομένοντα προβλήματα θά άπαιτήσουν όχι μόνον χρόνον καί μόχθον πολύν, αλλά καί κοινήν εύθύνην, συνέργειαν καί συνεργασίαν. Διότι ή τραγική δοκιμασία τών λαών τῆς Άνατολικῆς Μεσογείου καί τῆς Μέσης Άνατολῆς έχει έπιφέρει ήδη καί συνεχίζει, ώς γνωστόν, νά προκαλῆ μεγάλων διαστάσεων καταστροφάς, τόσον εις τό διανθρώπινον όσον καί εις τό φυσικόν, τό πολιτισμικόν, αλλά καί τό θρησκευτικόν περιβάλλον. Καί θά χρειασθῆ άκριβώς τότε ή εις μέγιστον βαθμόν ενεργοποίησις τῆς διαθρησκειακῆς συνεργασίας, προπαντός διά τήν διαχείρισιν παρατεινομένων θρησκευτικῶν κρίσεων, διά τήν θεραπείαν τών ψυχικῶν τραυμάτων τών λαών, τά όποϊα συνεχίζει νά προκαλῆ ή αντιπαράθεσις, αλλά καί διά τήν καλλιέργειαν τοϋ άναγκαίου εύκράτου κλίματος διά τήν άποκατάστασιν τῆς εϊρηνικῆς καί δημιουργικῆς συνυπάρξεως Θρησκειῶν, Λαῶν καί Πολιτισμῶν.

Έπιτρέψατε, τέλος, νά γνωρίσωμεν εις τήν παροϋσαν ύψηλοϋ έπιπέδου Διάσκεψιν ότι έν συσκέψει πρό τινων έτών εις τήν έδραν τοϋ Οικουμενικοϋ Πατριαρχείου μετά τών Μακαριωτάτων Προκαθημένων τών πρεσβυγενῶν Όρθοδόξων Πατριαρχείων, προσφιλῶν έν Χριστῷ αδελφῶν Θεοδώρου Άλεξανδρείας, Θεοφίλου Ίεροσολύμων, τοϋ Άρχιεπισκόπου τῆς παλαιφάτου Αϋτοκεφάλου Έκκλησίας τῆς Κύπρου Χρυσοστόμου καί τοϋ Άντιπροσώπου τοϋ Πατριάρχου Άντιοχείας Θεοφιλεστάτου Έπισκόπου Άπαμείας κ. Ίσαάκ, έκρίναμεν χρήσιμον καί δή καί άναγκαϊον, έν λεπτομερές σχέδιον ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ, εις τό όποϊον προβλέπεται πολυετής καί πολυδιάστατος συνεργασία τών τριῶν μονοθεϊστικῶν παραδόσεων πρός, άφ' ενός, άπό κοινοϋ άντιμετώπισιν οικολογικῶν προβλημάτων τῆς Μεσογείου καί τῆς εύρυτέρας περιοχῆς καί, άφ' έτέρου, προαγωγήν τῆς εϊρηνικῆς συμβιώσεως τών τέκνων τοϋ Άβραάμ. Εύελπιστοϋμεν ότι θετικά έξελίξεις εις τήν περιοχήν, συντόμως θά έπιτρέψουν τήν διεκκλησιαστικήν καί διαθρησκειακήν έξέτασιν καί έφαρμογήν τῆς έν λόγω ΧΑΡΤΑΣ.

Προσβλέποντες εις έποικοδομητικάς διαβουλεύσεις καί πορίσματα τῆς παρούσης Διασκέψεως, εύχόμεθα νά μή χρονίση ή επάνοδος τῆς εϊρήνης εις τήν δεινῶς δοκιμαζομένην Άνατολικήν Μεσόγειον καί τήν Μέσην Άνατολήν.

Εύχαριστοϋμεν διά τήν προσοχήν σας!

<http://bit.ly/2zILSeP>